

## BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA INTERFAOL METODLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.

**Raxmonova Dildora Kodirjon qizi**

*Namangan Davlat pedagogika instituti boshlang‘ich  
ta‘lim yo‘nalishi 1-bosqich talabasi*

**ANNOTATSIYA (O‘zbek tilida):** *Ushbu maqolada boshlang‘ich ta‘lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning nazariy asoslari, amaliy qo‘llanishi, o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga ta‘siri, raqamli vositalar bilan integratsiyasi hamda samaradorlik omillari tahlil qilingan. Interfaol metodlar ta‘lim jarayonini faollashtirish, o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga undash va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim o‘rin tutishi yoritilgan. Shuningdek, boshlang‘ich ta‘limda uchraydigan amaliy muammolar va ularni bartarafetish bo‘yicha takliflar berilgan.*

**Kalit so‘zlar:** *interfaol metod, boshlang‘ich ta‘lim, samaradorlik, raqamli ta‘lim, pedagogik texnologiya, o‘yinli metodlar, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik innovatsiyalar, didaktik prinsiplar, o‘quvchi faolligi, kognitiv rivojlanish, metodik ta‘minot.*

**АННОТАЦИЯ (на русском языке):** *В статье анализируются теоретические основы и практическое применение интерактивных методов в начальном образовании. Рассматривается влияние интерактивных технологий на активность учащихся, развитие самостоятельного мышления и коммуникативных навыков. Особое внимание уделено интеграции цифровых инструментов, возрастным особенностям учащихся и факторам, влияющим на эффективность интерактивных методов. Также представлены существующие проблемы и пути их решения.*

**Ключевые слова:** *интерактивный метод, начальное образование, эффективность, цифровые технологии, педагогическая технология, игровые методы, методическое обеспечение, когнитивное развитие, компетентный подход, дидактические принципы, педагогические инновации, эффективность обучения, активность учащихся.*

**ABSTRACT (in English):** *This article analyzes the theoretical foundations and practical application of interactive methods in primary education. It highlights the role of interactive approaches in increasing students' engagement, enhancing independent thinking, and developing communication skills. The study also examines the integration of digital tools, the age-specific characteristics of young learners, and the key factors affecting the efficiency of interactive methods. Existing challenges and recommendations for improving interactive teaching practices are also provided.*

**Keywords:** *interactive method, primary education, effectiveness, digital learning, pedagogical technology, competency-based approach, Pedagogical innovations, Learner engagement, Collaborative learning, Interactive tasks*

Bugungi globallashuv va axborot oqimi tezkor bo'lgan davrda ta'lim tizimidan kutilayotgan asosiy maqsad — o'quvchini faqat bilim egallashga emas, balki mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va muloqotga kirisha olishga o'rgatishdir. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi bola tafakkuri, nutqi va bilishga bo'lgan qiziqishi shakllanadigan eng sezgir davr hisoblanadi. Shu sababli o'qituvchi dars jarayonida an'anaviy ma'ruza usulidan tashqari, o'quvchini faollikka undaydigan, o'z fikrini erkin ifoda etishga imkon beradigan interfaol metodlardan foydalanishi zarur.

Interfaol metodlar har doim ham shunchaki "faol o'yin" yoki "qiziqarli topshiriq" emas. Ular didaktik maqsadga yo'naltirilgan, o'quvchi faoliyati asosida shakllanadigan, ta'lim jarayonini hamkorlikka asoslaydigan texnologiyadir. Shuning uchun ushbu maqolada interfaol metodlarning ilmiy-nazariy asoslari, amaliy qo'llanishi, raqamli ta'lim bilan integratsiyasi hamda boshlang'ich sinf o'quvchilariga ta'siri tahlil qilinadi.

Interfaol metodlarning ilmiy-nazariy asoslari.

Interfaol metodlarning mohiyati — o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yishdir. J.Dyui, L.S. Vigotskiy kabi pedagoglar shaxsning bilim egallashi faol muloqot va tajriba orqali amalga oshirishini ta'kidlagan. Vigotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasiga ko'ra, o'quvchi o'zi mustaqil bajara olmaydigan vazifalarni o'qituvchi yoki tengdoshlari bilan hamkorlikda bajarganda uning bilish salohiyati rivojlanadi. Bu esa interfaol metodlarning ilmiy asosini tashkil etadi. Ammo nazariy qarashlarning amaliyotga to'g'ri tatbiq etilishi o'qituvchi mahoratiga bog'liq. Misol uchun, "Aqliy hujum" shunchaki fikrlar to'planadigan mashg'ulot emas, balki muammo yuzasidan variantlarni jamlash, ularni tahlil qilish va eng maqbulini tanlash jarayonidir. Demak, interfaol metodlardan foydalanishning ilmiy qiymati — o'quvchini fikrlash jarayoniga jalb qila olishi bilan belgilanadi.

Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlarning qo'llanishi:

Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar samarali bo'lishi uchun ularning o'quvchilarning yosh xususiyatiga mosligi muhim. Bu yerda uchta muhim jihat mavjud:

1) O'yin sharoitida o'rgatish zarurati.

6–10 yoshli bolalar ko'proq o'yin orqali idrok qiladi. Shu sababli "Rolga kirish", "Zanjir", "Bumerang", "Sinkveyn" kabi metodlar ularga mos tushadi. Masalan, "Rolga kirish" orqali o'quvchi o'zini muhim ijtimoiy vaziyatda his qiladi va muloqotga kirishishni o'rganadi.

2) Faol ishtirokni tashkil etish muammolari.

Amaliyotda shunday holatlar uchraydi:

- ayrim o'quvchilar juda faol, boshqalari esa passiv bo'lib qoladi;
- vaqtni to'g'ri taqsimlash qiyinlashadi;
- sinf intizomini saqlash murakkablashadi.

Muammolarni hal qilish uchun o'qituvchi topshiriqlarni bosqichma-bosqich, aniq ko'rsatmalar bilan berishi, guruh ishlarida rollarni teng taqsimlashi lozim.

3) Metodning emas, mazmunning ustuvorligi.

Ko'p o'qituvchilar metodni shunchaki "faol mashg'ulot" deb qabul qiladi. Aslida interfaol metodning maqsadi — mazmunni chuqur anglash. Demak, har bir metod o'quv maqsadiga xizmat qilishi shart.

Raqamli texnologiyalar bilan integratsiya: imkoniyatlar va cheklovlar.

Bugungi kunda "Kahoot", "Wordwall", "Padlet", "Jamboard" kabi platformalar interfaollikni yanada kuchaytiradi. Ularning afzalliklari:

- o'quvchilarning darhol fikr bildirish imkoniyati;
- o'qituvchi uchun real vaqt reytingi;
- raqobat muhiti orqali faollik oshishi;
- vizual materiallarning eslab qolinish darajasini ko'tarishi.

Ammo cheklovlar ham mavjud:

- internet tezligi past bo'lishi;
- barcha o'quvchilarda smartfon bo'lmasligi;
- texnologiyaga haddan tashqari tayanish diqqatni susaytirishi.

Shuning uchun raqamli vositalar interfaol metodlarni to'ldirishi, ammo ularning o'rnini bosmasligi kerak.

Interfaol metodlar samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar.

Tahlil natijalariga ko'ra samaradorlikka ta'sir qiluvchi omillar quyidagilar:

1. o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi;
2. o'quvchilar bilan muloqotni to'g'ri yo'lga qo'yish;
3. guruh ishlarini to'g'ri tashkil etish;
4. muammoli vaziyatni aniq qo'yish.

Interfaol metod har doim muammoli vaziyat bilan boshlanishi va o'quvchining izlanish faoliyatiga tayanishi lozim.

Yuqoridagi tahlil shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar boshlang'ich ta'limda bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni shakllantirishda eng samarali yondashuvlardan biridir. Biroq, metodning o'zi emas, mazmun ustuvor;

- interfaol metodlar faollikni oshiradi, ammo ularni to'g'ri tanlash zarur;
- raqamli texnologiyalar yordamchi vosita bo'lib xizmat qiladi;

natija o‘qituvchi mahoratiga bevosita bog‘liq.

Interfaol metodlar chuqur o‘ylangan, ilmiy asoslangan va o‘quvchi faoliyati bilan uyg‘unlashgan holda qo‘llangandagina haqiqiy samaraga erishiladi.

**Foydalaniladigan adabiyotlar:**

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. Ziyomhammadov B. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
3. Abduqodirov A. Interfaol ta’lim metodlari. – Toshkent, 2021.
4. Dyui J. Experience and Education. – New York, 1938.
5. Vygotskiy L.S. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva, 1991.
6. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent, 1992.
7. [www.ziyonet.uz](http://www.ziyonet.uz)
8. [www.edu.uz](http://www.edu.uz)